

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 3, p. 661-683, March 2013

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ALTERNATİF DEĞERLENDİRME KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ

*THE VIEWS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS ABOUT ALTERNATIVE
ASSESSMENT*

Yrd. Doç. Dr. Bayram TAY

Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Abstract

This study which was carried out in order to describe views of social studies teachers about alternative assessment is a phenomenological case study from qualitative research models. Data of the study was obtained with focus group discussions composed of sessions. Focus group discussions were made with 11 social studies teacher; 6 male and 5 female. According to the findings, these results were attained: social studies teachers made such descriptions about alternative assessment; "Project-performance assessment", "step-by-step assessment", "observing the performance and progress of student in a specific period of time", "socialization of student", "controlling the process in a certain period" and "not only acquisition but also actualization of knowledge". Social studies teachers describe performance homework, projects, portfolio, rubric, self-assessment, peer assessment, diaries, seminars and conferences as types of alternative assessment. Problems confronted by social studies teachers in alternative assessment and solutions they suggest for these problems were divided into four groups being system, teacher-students, school and parents. According to teachers, issues such as "exam system", "school management changing notes in system" and "social studies course hours being inadequate" are the most common problems. The most common solutions stated by teachers are "exam system should be changed", "MEB should examine and control note

system" and "course hours of social studies should be increased". Social studies teachers stated advantages of alternative assessment in social studies education under 17 titles. According to teachers; statements of "decreases the load of teacher", "enables permanent learning" and "improves research skill of students" are the most stated advantages. Disadvantages of alternative assessment in social studies course was stated under 7 titles. According to the teachers statements of "bring extra load on teachers", "causes time problem" and "has a high cost" are the most stated disadvantages.

Key Words: Social studies education, alternative assessment, social studies teachers

Öz

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme konusundaki görüşlerinin betimlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, nitel araştırma modellerinden fenomenolojik bir durum çalışması niteliğindedir. Araştırmanın verileri iki oturumdan oluşan odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Odak grup görüşmeleri, 6'sı erkek ve 5'i kadın olmak üzere toplam 11 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır: Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif değerlendirme için "proje-performans değerlendirmesi", "aşama aşama değerlendirme", "belli bir süreçte öğrencinin performansını ve kat ettiği aşamaları görme", "öğrencinin sosyalleşmesi", "belli bir periyottaki işlemi kontrol altında tutma" ve "sadece bilgiyi edinme değil bilgiyi hayata geçirme" şeklinde betimlemelerde bulunmuşlardır. Sosyal bilgiler öğretmenleri performans ödevleri, projeler, portfolyo, dereceli puanlama anahtarı, öz değerlendirme, akran değerlendirme, günlükler, seminerler ve konferansları alternatif değerlendirme çeşitleri olarak belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmede karşılaştıkları sorunlar ve bunlara önerdikleri çözümler sistem, öğretmen-öğrenci, okul ve veliler ile ilgili olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Öğretmenlere göre "sınav sistemi", "okul idarecilerinin notları sistemde değiştirmesi" ve "sosyal bilgiler ders saatinin az olması" en çok karşılaştıkları sorunlardan bazılarıdır. "Sınav sistemi değiştirilmeli", "MEB not sistemini denetlemeli ve kontrol altına almalı" ve "Sosyal bilgiler ders saatlerinin artırılması" ise öğretmenlerin en çok ifade ettikleri çözümlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirmenin sosyal bilgiler dersi öğretimindeki avantajlarını 17 başlıkta ifade etmişlerdir. Buna göre "öğretmenin yükünü azaltır", "kalıcı öğrenmeler gerçekleşir" ve "öğrencilerin araştırma becerisi gelişir" en çok ifade edilen avantajlardır. Alternatif değerlendirmenin sosyal bilgiler dersi öğretimindeki dezavantajları ise 7 başlıkta ifade edilmiştir. Öğretmenlere göre "öğretmene ek yük getirir", "zaman sıkıntısı ortaya çıkar" ve "maliyeti çoktur" en çok ifade edilen dezavantajlardır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler eğitimi, alternatif değerlendirme, sosyal bilgiler öğretmenleri

Giriş

Yapılandırmacı anlayış ile oluşan kavramsal çerçeve, öğrenme süreçlerini ve değerlendirme yaklaşımlarını etkilemiş, öğrenmede öğrenciyi aktif kılan, değerlendirmede ise alışılmış uygulamaların yanı sıra alternatif uygulamalara yol açan yenilikler getirmiştir (Yurdabakan, 2012). Bir başka ifade ile yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, geleneksel değerlendirme anlayışı yerine öğrencinin öğrenmesini destekleyen bir anlayışı önelemiştir. Bu anlayışın öğrenme ve öğrenen için değerlendirme olduğu söylenebilir. Stiggins (2007)'e göre öğrenme için değerlendirme, sadece izlemeyi değil bunun yerine öğrencinin öğrenmesini geliştiren bir öğrenme ve öğretme sürecini kapsar. Bu bağlamda yapılandırmacı yaklaşıma dayalı değerlendirme modeli çok geniş kapsamlı, sürece dayalı, kazanımları hedefleyen ve öğreneni genel olarak değerlendiren bir modeldir (Yanpar, 2009). Bu model, kuramın savunucularının görüşlerine göre aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır:

1. Öğrenme, öğrenenler tarafından gerçekleştirilmeli ve içsel olarak kontrol edilmelidir. Bu nedenle, öğrencilerin öz-düzenleme veya bilişüstü bilgilerine önem verilmelidir.
2. Öğrenme ortamlarında kullanılan öğrenme, ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ve bu amaçla kullanılan araçlar öz-çözümleme, öz-yansıtma ve öz-farkındalık gibi bilişüstü becerileri de geliştirmeye dönük olmalıdır.
3. Çoklu bakış açısı için farklı ölçme ve değerlendirme etkinliklerinden yararlanılmalı ve öz-değerlendirme konusunda öğrencilere deneyim sağlanmalıdır (Yurdabakan, 2011: 58).

Bu özellikleri dikkate alan bir değerlendirme anlayışı, öğrenme için değerlendirme anlamına gelecektir. Bununla birlikte Stiggins ve Duke (2008)'a göre gerçekten yararlı bir değerlendirme yapmak isteyen biri, değerlendirmeyi tasarılama ve geliştirmeye başlamadan önce aşağıdaki sorulara açık cevaplar vermelidir:

1. Değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak alınacak öğretim kararları nedir?
2. Bu kararları kim uygulayacak?
3. Hangi kararlar iyi kararlar almaya yardımcı olacak?

Bu soruların cevapları, değerlendirmenin amacına ulaşmasında yol gösterici olacak ve böylece öğrenme için değerlendirme gerçekleşebilecektir. Yapılandırmacı öğrenme kuramının öğrenen merkezli, özgürlükçü, kişisel, bütüncül ve üründen çok süreci değerlendirmeye dayanan bir yapıya sahip olması (Dilaver ve Akyürek Tay, 2008), öğrenme ve öğretme süreçlerinin farklılaşmasına neden olmuştur. Bununla birlikte geleneksel sınav değerlendirmesinin gözlenen zararlı etkileri ve öğrenmede yapılandırmacı görüşün ortaya çıkması, öğrenme ve çalışma için derin yaklaşımları teşvik etmek ve üst düzey öğrenmeyi desteklemek amacıyla alternatif öğretim ve değerlendirme yaklaşımlarının geliştirilme çabalarının artmasına sebep olmuştur (Tynjala, 1998). Herman (1992)'a göre, eğitimsel değerlendirme bir buluş sürecidir ve

eski modeller ciddi bir şekilde sorgulanmakta ve yeni modeller geliştirilmektedir. Nitekim ülkemizde de 2005 yılında sosyal bilgiler dersinin programları yapılandırmacı anlayışı merkeze alarak değiştirilmiş ve hem öğrenme hem de değerlendirmede alternatif yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Son yıllarda alternatif değerlendirme büyük ilgi görmüş (Dochy, Segers ve Sluijsmans, 1999) ve pek çok tanımı yapılmıştır.

Alternatif değerlendirme, sınıf veya okulun günlük aktiviteleri içine kolaylıkla dâhil edilebilen ve öğretim bağlamı içinde kullanılabilen teknikler ve süreçler anlamına gelmektedir (Hamayan, 1995). Tanımdan hareketle alternatif değerlendirme; öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenmenin gerçekleştirilmesi için kullanılabilen ve öğrenme teması içinde gerçekleştirilebilen bir değerlendirmedir. Bir başka tanımlamada alternatif değerlendirme, öğrenci cevaplarının kalitesi hakkında ne kararların verileceği ile ilgilidir ve alternatif değerlendirme hem kendi kendini izlemeyi hem de geri bildirim içerir. Birçok eğitim sisteminin amacı geribildirimden kendi kendine izlemeye geçişi kolaylaştırmak (Sadler, 1989) olduğundan alternatif değerlendirme bu amaca hizmet eder durumdadır. Tierney, Carter ve Desai (1991)'ye göre alternatif değerlendirme, öğrencinin beceri ve yeteneklerinin bütün dizisini ortaya çıkarmaya olanak vermektedir (Akt. Hamayan, 1995). Bir başka ifade ile alternatif değerlendirme, öğrencilerin öğretim süreci içinde elde ettikleri beceri ve yeteneklerinin ne düzeyde gerçekleştiğini ve bu beceri ve yeteneklerinin sınırını görmede öğretmenlere fırsatlar sunmaktadır.

Bu açıklamalara göre, alternatif değerlendirme yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının bir yansıması olarak karşımıza çıkmıştır ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı çerçevesinde yapılandırılan bu değerlendirmeler süreç veya ürün değerlendirmesini ya da her ikisini de kapsamaktadır (Dorn, Madeja ve Sabol 2004). Alternatif değerlendirme, her öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarına, öğrenme stillerine ve öğretime adapte olmasını hesaba katmada, bireysel öğrenci başarısını izlemede, motivasyonel ve ilgi çekici bir şekilde öğretim etkinlikleri sağlamada, öğrencinin kendini amaçlı ve objektif değerlendirmesini tasarlamada ve ilerleme ve gelişme için tüm öğrencilere fırsatlar sunmada öğretmenlere yardımcı olur (Greenstein, 2010).

Sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak olan değerlendirme anlayışının yapılandırmacılığın öngördüğü şekliyle olması beklenir. Nitekim MEB 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında değerlendirme ile ilgili olarak oluşturulan madde aşağıdaki gibidir:

Madde 17: Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerdir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde iraksak düşünmeye yol açan özellikle iraksak sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir. Fakat çok iyi kompozisyon yazar ya da resim yapar, bazıları çok iyi sunuş yapar; fakat yazıya dökemez.

Görüldüğü gibi çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, powerpoint sunusu, maket gibi ürünler yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir (MEB, 2005).

Bu maddeye göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerlendirme yaparken dikkat etmeleri gereken bazı hususlar vardır. Bu hususlar aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir:

Sosyal bilgiler öğretmenleri;

- a) konuların özelliklerine göre değerlendirme araç ve gereçlerini seçmeli,
- b) değerlendirmeyi, öğretim süreci içinde öğrenmelerin gerçekleşmesi adına sürecin ayrılmaz bir parçası olarak uygulamaya koymalı,
- c) sadece ürünü değil, süreci de değerlendirmeli,
- d) hem geleneksel hem de alternatif değerlendirmeyi kullanmalı,
- e) geleneksel değerlendirmede ıraksak düşünme anlayışını geliştirmeyi amaçlamalı,
- f) çok çeşitli değerlendirme araçlarını birlikte kullanabilmelidir.

Yukarıdaki hususları dikkate alan bir değerlendirme, yapılandırmacı anlayışa uygun olacaktır. Bu anlayış çerçevesinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin, geleneksel değerlendirme araç gereçleriyle birlikte ve alternatif değerlendirme araç gereçlerini de en az onlar kadar etkili bir şekilde kullanabiliyor olmaları gerekmektedir. Alan yazına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin de içinde yer aldığı birçok alandaki öğretmenlerin alternatif değerlendirmeyi az ya da çok bildikleri, önemli gördükleri fakat alternatif değerlendirmeler ile ilgili olarak bazı sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Jonson, 1999; Kleinert, Kennedy ve Kearns, 1999; Yaşar, Gültekin, Türkkın, Yıldız ve Girmen, 2005; Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005; Cheng, 2006; Çalık, 2007; Gelbal ve Kellecioğlu, 2007; Şaşmaz Ören ve Tatar, 2007; Metin ve Demiryürek, 2009; Yıldırım ve Karakoç Öztürk, 2009; Şimşek, 2011; Tuncer ve Yılmaz, 2012; Yeşilyurt, 2012). Bununla birlikte Corcoran, Dershimer ve Tichenor (2004)'e göre pek çok eğitimci, sınıfta alternatif (otantik) değerlendirme tekniklerinin bir türünü kullanmanın önemi üzerine anlaşıyor olmalarına rağmen bunların uygulanmasının zor olduğunu da belirtmektedirler. Alan yazında yer alan yukarıdaki çalışmaların veri toplama yollarının görüşme ya da anket uygulama ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Odak grup görüşmeleri yoluyla sosyal bilgiler öğretmenleri ile bu bağlamda bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın alternatif değerlendirme ile ilgili olarak yapılan çalışmalara ve sosyal bilgiler alanına katkı getirmesi beklenmektedir. Odak grupla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulguların, alan yazındaki diğer çalışmaların bulgularıyla karşılaştırma yapma imkânı vereceği için önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte bu çalışma ile ilk kez sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmeyi nasıl tanımladıkları ve yazılı bir dokümandan öncüller okumadan alternatif değerlendirmede hangi teknikleri kullandıkları, alternatif değerlendirmenin avantaj ve dezavantajları ile karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara önerdikleri cevapların neler olduğunun belirlenmesi sağlanmış olacaktır.

Araştırmacının Amacı

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme hakkındaki görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirme nedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirme çeşitleri nelerdir?
3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirmede karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirmenin sosyal bilgiler öğretimine getirdiği avantaj ve dezavantajlar nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmanın amacı doğrultusunda bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme konusundaki görüşlerinin betimlendiği bu araştırma, nitel araştırma modellerinden fenomenolojik bir durum çalışması niteliğindedir. Araştırmanın verileri iki oturumdan oluşan odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Nesnel bir keşif için veya derinlemesine bir anlayış arzu edildiğinde nitel teknikler uygun olmaktadır. Odak grup, çeşitli anlayışları ortaya çıkarmak ve etkileşimi teşvik etmek için etkilidir (Walden, 2008). Odak grup görüşmesi, bireylerin oluşturduğu farklı gruplarla düzenlenen, araştırmacı tarafından kolaylaştırılmış ve ses kaydı yapılmış bir dizi grup tartışmalarıdır (Bloor ve Wood, 2006). Bir başka ifade ile odak grup, ilgi çeken tanımlanmış bir alan üzerinde grup üyelerinin algılarını elde etmek için tasarlanmış ve dikkatli bir şekilde planlanmış bir tartışmadır (Langford ve McDonagh, 2003). Bu tartışmalarda, belli bir konu veya konular dizisini yansıtan grup normları ve grup inançlarına ilişkin (grup içi etkileşimin yakalanması yoluyla) veri sağlamak amaçlanmaktadır (Bloor ve Wood, 2006). Yapılan odak grup görüşmesinden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmada, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Kırşehir ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden veriler toplanmıştır. Yürütülen çalışmada birden fazla örneklem metodu kullanılmıştır. İlk olarak tabakalı örnekleme metodu kullanılmış, ildeki sosyal bilgiler öğretmenleri kıdemleri bakımından üç gruba ayrılmış (1-10 yıl, 11-20 yıl, 21 yıl ve üzeri) ve bunlar listelenmiştir. Oluşturulan listelerin her birinden bilgisayardan kura çekme yolu ile basit seçkisiz örnekleme yapılmıştır. Bilgisayardan yapılan kura çekimlerinde adı belirlenen öğretmenlerle telefonla iletişim kurulmuş ve gönüllü olanlar çalışmaya dâhil edilirken gönüllü olmayanlar için tekrar kura çekimi gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde belirlenen ve grupları temsil ettiği düşünülen 11 sosyal

bilgiler öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden 5'i (% 45,5) kadın, 6'sı (% 54,5) ise erkektir.

Süreç

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Bu bağlamda odak grup görüşmeleri yoluyla elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma, odak grup görüşmesinin aşamaları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada izlenen adımlar aşağıda sıralanmıştır:

İlk aşamada araştırmanın amacı belirlenmiş ve bu yukarıda ifade edilmiştir. İkinci aşamada odak grup görüşme soruları geliştirilmiştir. Alternatif değerlendirme ile ilgili alan yazın taranarak yarı yapılandırılmış 6 sorudan oluşan görüşme formu geliştirilmiştir. Oluşturulan form, Ahi Evran (3), Mersin (1) ve Nevşehir (1) Üniversiteleri'nde görev yapan 5 akademisyenin "uygun (2)", "düzeltilebilir kullanılabilir (1)", "uygun değil (0)" şeklindeki görüş ve değerlendirmelerine sunulmuştur. Uzmanların yaptığı değerlendirmeler kendi kategorileriyle karşılaştırılmış ve free-marginal kappa değeri 0,75 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değer 0.70 ve üzerinde olduğundan değerlendirmeciler arası yeterli uyum olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte uzman görüşleri doğrultusunda ifade bakımından da düzeltilerek sorulara son hali verilmiştir. Veri toplama aracındaki sorular aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

1. Alternatif değerlendirme nedir?
2. Alternatif değerlendirme çeşitleri nelerdir?
3. Alternatif değerlendirmede karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
4. Alternatif değerlendirmede karşılaştığınız sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?
5. Alternatif değerlendirme yöntemlerinin sosyal bilgiler dersi öğretimine getirdiği avantajlar nelerdir?
6. Alternatif değerlendirme yöntemlerinin sosyal bilgiler dersi öğretimine getirdiği dezavantajlar nelerdir?

Üçüncü aşamada yer ve teknoloji planlanmıştır. Bu bağlamda odak grup görüşmeleri araştırmacının görev yaptığı fakültede "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık" hizmetlerini vermek üzere özel olarak tasarlanmış, güneş alan, havadar, en az 15 kişinin rahatlıkla yer alabileceği ve gürültüden uzak bir salonda yapılmıştır. Bu salon, odak grup görüşmeleri için ihtiyaç duyulabilecek materyallerle (kâğıt, kalem, silgi, su, tanıtım kartları, video kayıt cihazı) donatılarak tekrar düzenlenmiştir. Bununla birlikte her oturumda araştırmacıya yardımcı olmak için iki akademisyen ve iki üniversite öğrencisi salonda yer almıştır. Dördüncü aşamada katılımcılar belirlenmiştir. Beşinci aşamada iki oturumlu görüşmeler gerçekleştirilmiş birinci görüşmede 6, ikinci görüşmede 5 sosyal bilgiler öğretmeni yer almıştır. Son aşamayı da

verilerin düzenlenmesi ve analizi oluşturmuştur. Bu aşamada video kayıt cihazına kaydedilmiş sözel veriler, dikkatli bir şekilde birebir yazıya dönüştürülmüştür. Bu yolla elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları frekans grafikleri ve tabloları yoluyla sunulmuş ve araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek amacıyla katılımcı ifadelerinden alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar 3-S-E(Burak) veya 7-S-K(Bengisu) şeklinde dokümanlara verilen kodlarla sunulmuştur. Bu kodlarda yer alan rakam dokümanın incelenme sırasını, "S" harfi sosyal bilgiler öğretmeni olduğunu, "K" ve "E" harfi cinsiyeti ve isimler de katılımcılara verilen takma adları ifade etmektedir.

Araştırmanın Güvenirliği

Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu çalışmada araştırma bulguları sayısallaştırılarak sunulmuştur. Yıldırım (2010)'a göre sayısal verilerin kullanılmasındaki amaç, genellemeye ulaşmak değil sadece verilerin olabildiğince objektifliğini sağlamaktır.

Araştırmanın güvenirliliğini artırmanın bir yolu olarak araştırma sonuçları katılımcılar ile paylaşılmıştır. Araştırmaya katılan 11 sosyal bilgiler öğretmeninden ikisine (her bir odak gruptan birer öğretmene) sonuçlar gösterilerek katılımcı teyidi sağlanmıştır. Bununla birlikte araştırmanın transfer edilebilirliğini artırmak için araştırma süreci (veri toplama aracı, çalışma grubu, odak grup süreci, verilerin elde edilmesi, verilerin analiz süreci ve raporlaştırma) ayrıntılı olarak rapor edilmiştir.

Son olarak çalışmada elde edilen veriler alternatif değerlendirme ile ilgili araştırmaları bulunan bağımsız bir araştırmacı ile paylaşılmıştır. Bağımsız araştırmacının yaptığı değerlendirmeler çalışmada ulaşılan sonuçlar ile karşılaştırılmış ve bağımsız araştırmacının değerlendirmeleri ile tutarlı olan sonuçlar olduğu gibi kullanılmış, farklılık gösteren sonuçlar gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

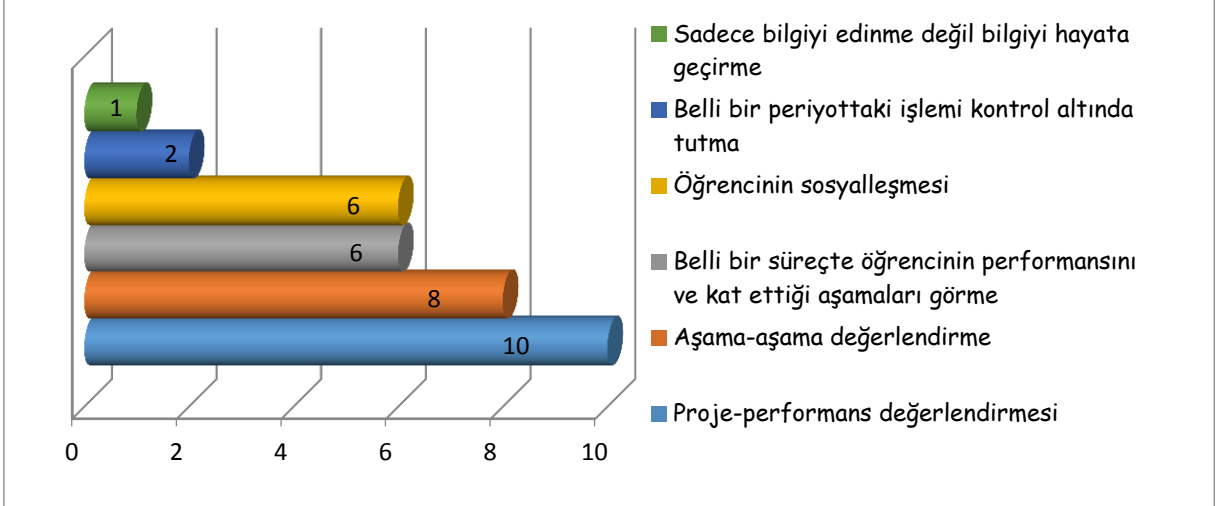
Araştırmacının Bakış Açısı

Araştırmacı "sosyal bilgiler eğitimi ve alternatif değerlendirme" üzerine çalışmakta olup sosyal bilgiler eğitiminde öğrenci başarısını yordamada alternatif değerlendirmeyi önemli unsurlarından biri olarak görmektedirler. Araştırmacının bu bakış açısı araştırmanın geneline hâkim olmuş ve araştırmanın raporlaştırma sürecini yönlendirmiştir.

Bulgular

"*Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirme nedir?*" sorusuna verilen cevaplar, araştırmanın amacına yönelik olarak oluşturulan alt problemlerden ilkinde ilişkin bulguları oluşturmuştur ve Grafik 1'de gösterilmiştir.

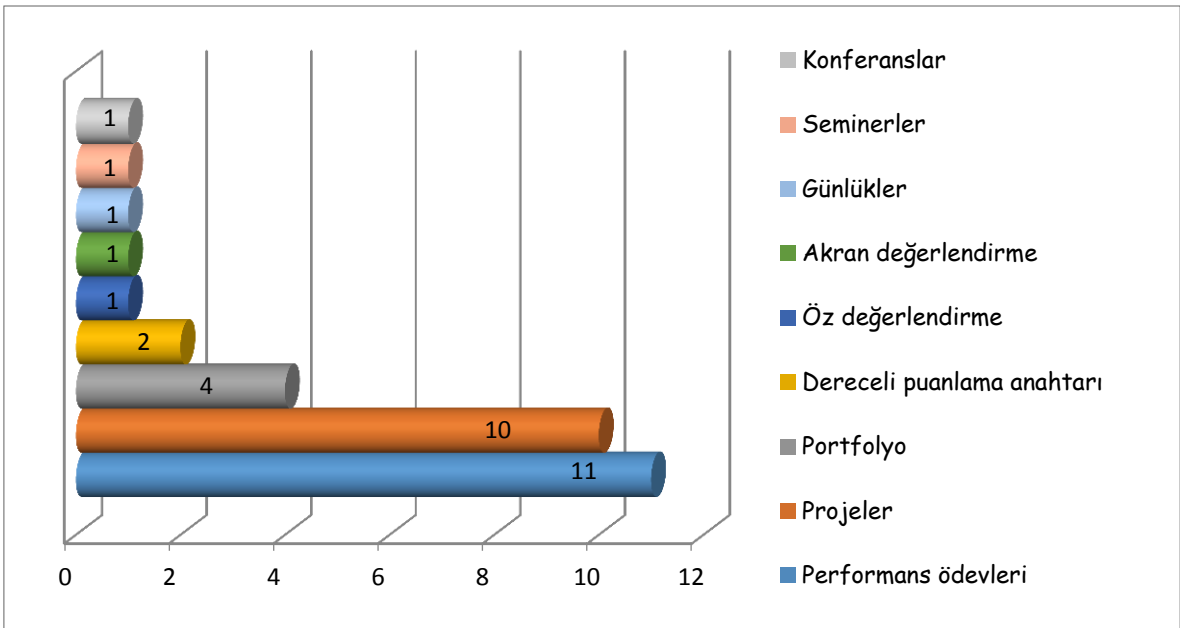
Grafik 1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Alternatif değerlendirme nedir?” sorusuna verdikleri cevapların frekans dağılımları

Grafik 1'e göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme tanımlamaları arasında ilk sırada, “proje-performans değerlendirmesi” (10), daha sonra ise “aşama-aşama değerlendirme” (8) gelmektedir. Öğretmenler “sadece bilgiyi edinme değil bilgiyi hayata geçirme” (1) ve “belli bir periyottaki işlemi kontrol altında tutma” (2) şeklinde de tanımlamalarda bulunmuşlardır.

“Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirme çeşitleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar, araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulguları oluşturmuştur ve Grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Alternatif değerlendirme çeşitleri nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların frekans dağılımları

Grafik 2'ye göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme çeşitleri arasında ilk sırada, “performans ödevleri” (11) ve “projeler”(10), daha sonra ise “portfolyo” (4), “dereceli puanlama anahtarı” (2), “öz değerlendirme” (1), “akran değerlendirme” (1), “günlükler” (1), “seminerler” (1) ve “konferanslar” gelmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine “*Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirmede karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?*” sorusuyla cevaplar aranmış ve alınan cevaplara ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

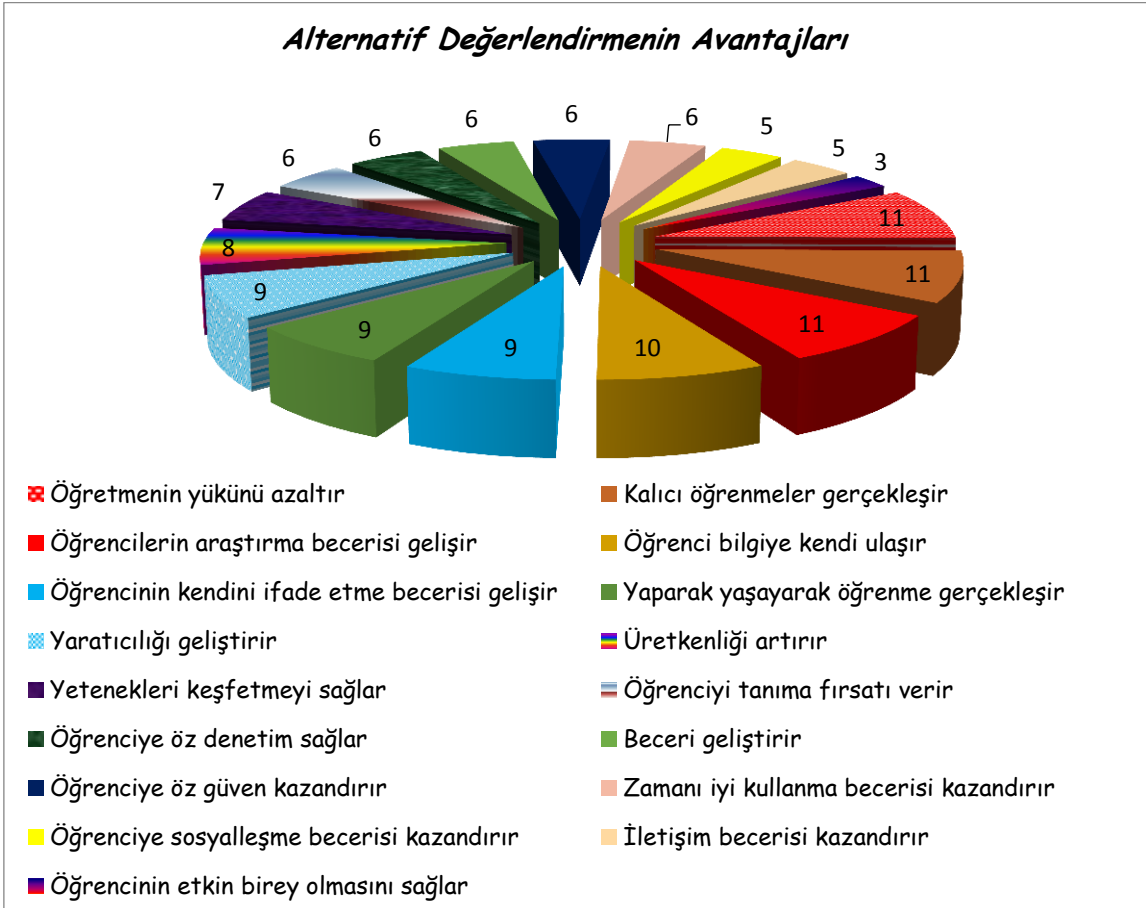
Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Alternatif değerlendirmede karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” ve “Alternatif değerlendirmede karşılaştığınız sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?” sorularına verdikleri cevapların frekans dağılımları

Sorunlar	f	Çözüm Önerileri	f
<i>Sistem ile ilgili</i>		<i>Sistem ile ilgili</i>	
Sınav sistemi	11	Sınav sistemi değiştirilmeli	11
Okul idarecilerinin notları sistemde değiştirmesi	11	MEB not sistemini denetlemeli ve kontrol altına almalı	11
Sosyal bilgiler ders saatinin az olması	11	Okul idarecileri bilinçlendirilmeli	9
Deneme sınavları	10	Sosyal bilgiler ders saatlerinin artırılması	11
Performans ödevlerinin akademik başarıya doğrudan katkısının olmaması	4	Deneme sınavları ders saatleri dışında yapılmalı	7
		Performans ödevlerinin puanları akademik başarıya doğrudan katılmalı	5
<i>Öğretmen ve öğrenci ile ilgili</i>		<i>Öğretmen ve öğrenci ile ilgili</i>	
Öğretmenlerin bilgi yetersizliği	7	Öğretmenlere meslek içi eğitim verilmeli	8
Öğretmene ekstra yük getirmesi	1	Öğretmenler tam gün okulda olmalı	1
Proje/performans gruplarının oluşturulma güçlüğü	1		
Ölçme-değerlendirme aracı geliştirememesi	1		
Öğrencilerin kolayca kaçma eğilimi	9	Öğretmen-öğrenci işbirliği olmalı	9
Öğrenci ilgisizliği	5		
Bütün dersler için ödev hazırlama zorunluluğu	3		
Öğrencinin zaman problemi	2		
<i>Okul ile ilgili</i>		<i>Okul ile ilgili</i>	
Okulun fiziki yapısı	7	Okulların alt yapıları değiştirilmeli	6
Sosyal bilgiler laboratuvarlarının olmaması	7		
Sınıfların kalabalık olması	3	Sınıf mevcutları düşürülmeli	10
<i>Veliler ile ilgili</i>		<i>Veliler ile ilgili</i>	
Veli ilgisizliği ve bilgisizliği	10	Veliler bilinçlendirilmeli	8
Veli beklentileri	7		
Velilerin performans ve proje ödevlerini kendilerinin yapması	6		
Aileye ek maliyet getirmesi	10		
Ailelerin sosyoekonomik durumu	3		

Tablo 1'e göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmede karşılaştıkları sorunlar ve bunlara önerdikleri çözümler sistem, öğretmen-öğrenci, okul ve veliler ile ilgili olmak üzere dört grupta yer almıştır. Öğretmenlere göre "sınav sistemi"(11), "okul idarecilerinin notları sistemde değiştirmesi"(11) ve "sosyal bilgiler ders saatinin az olması" (11) en çok karşılaştıkları sorunlardır. "Sınav sistemi değiştirilmeli"(11), "MEB not sistemini denetlemeli ve kontrol altına almalı"(11) ve "Sosyal bilgiler ders saatlerinin artırılması" (11) ise öğretmenlerin en çok ifade ettikleri çözümlerdir.

"Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirmenin sosyal bilgiler dersi öğretimine getirdiği avantajlar ve dezavantajlar nelerdir?" sorusuna verilen cevaplar, araştırmanın son alt problemiyle ilgili bulguları oluşturmuştur ve bu bulgular Grafik 3'te gösterilmiştir.

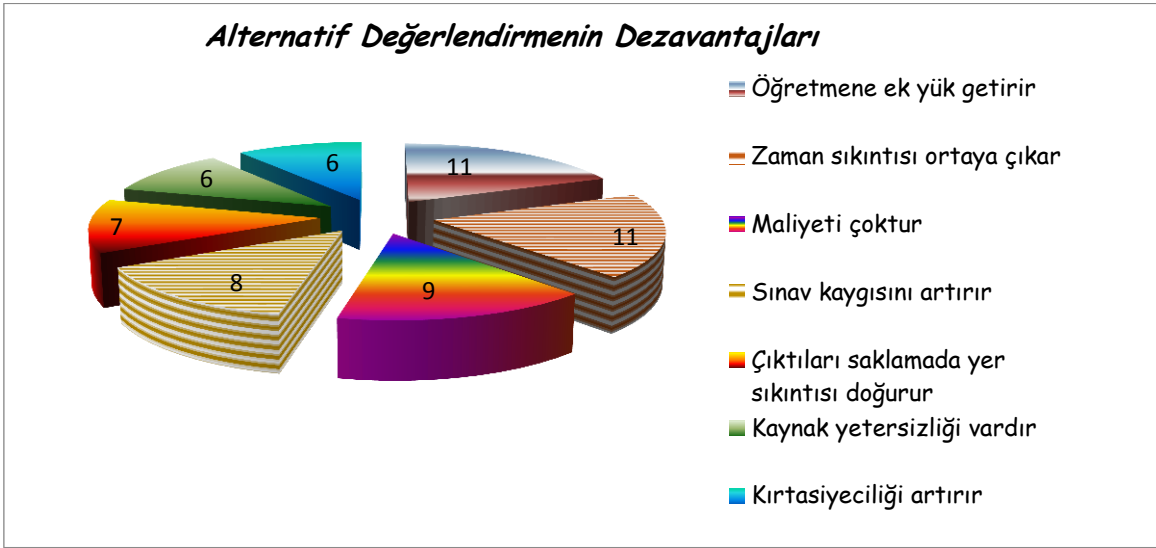
Grafik 3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin "Alternatif değerlendirme yöntemlerinin sosyal bilgiler dersi öğretimine getirdiği avantajlar nelerdir" sorusuna verdikleri cevapların frekans dağılımları

Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirmenin sosyal bilgiler dersi öğretimindeki avantajlarını 17 başlıkta ifade etmişlerdir. Öğretmenlere

göre, “öğretmenin yükünü azaltır” (11), “kalıcı öğrenmeler gerçekleşir” (11) ve “öğrencilerin araştırma becerisi gelişir” (11) en çok ifade edilen avantajlardır.

Grafik 4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Alternatif değerlendirme yöntemlerinin sosyal bilgiler dersi öğretimine getirdiği dezavantajlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların frekans dağılımları

Alternatif değerlendirme yönteminin sosyal bilgiler dersi öğretimindeki dezavantajları 7 başlıkta ifade edilmiştir. Öğretmenlere göre “öğretmene ek yük getirir” (11), “zaman sıkıntısı ortaya çıkar” (11) ve “maliyeti çoktur” (9) en çok ifade edilen dezavantajlardır.

Tartışma ve Sonuç

Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif değerlendirme için “proje-performans değerlendirme”, “aşama-aşama değerlendirme”, “belli bir süreçte öğrencinin performansını ve kat ettiği aşamaları görme”, “öğrencinin sosyalleşmesi”, “belli bir periyottaki işlemi kontrol altında tutma” ve “sadece bilgiyi edinme değil bilgiyi hayata geçirme” şeklinde betimlemelerde bulunmuşlardır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin biri hariç diğerleri alternatif değerlendirmeyi, “proje-performans değerlendirme” olarak tanımlamışlardır. Nitko (1991), alternatif değerlendirme bazen performans değerlendirme olarak da adlandırıldığını fakat bunların aynı anlamı ifade etmediğini belirtmiştir (Akt. Bıçak, 2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin literatürdeki bu algıya sahip oldukları söylenebilir. Bununla birlikte yapılan araştırmalara göre öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif değerlendirme araçları, proje ve performans ödevleridir (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Erdal, 2007; Adanalı, 2008; Bal, 2009; Yıldırım ve Karakoç Öztürk, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Yalçınkaya, 2009, Toptaş, 2011; Yıldız, 2011; Aydoğmuş ve Coşkun Keskin, 2012; Aktürk, 2012). Proje ve performans ödevlerinin bu özelliğinden dolayı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmeyi “proje-performans değerlendirme” olarak

tanımlamış oldukları düşünülmektedir. Buna ek olarak performansa dayalı değerlendirmenin alternatif değerlendirmeye hizmet ediyor olması (Wei ve Pecheone, 2010) da sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme tanımlarında “proje-performans değerlendirmesi” ifadesini destekler durumdadır. Yine Gitomer ve Duschl (1997)’in alternatif değerlendirme için performans değerlendirmeyi amaçlayan bir değerlendirme yaklaşımı tanımlaması, sosyal bilgiler öğretmenlerinin betimlemelerinin desteklendiği anlamına gelebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme ile ilgili tanımlarında yer alan “aşama-aşama değerlendirme”, “belli bir süreçte öğrencinin performansını ve kat ettiği aşamaları görme”, “belli bir periyottaki işlemi kontrol altında tutma” ifadeleri alternatif değerlendirmenin süreç boyutuna vurgu yapmaktadır. Alternatif değerlendirme ile ilgili olarak yapılan tanımların süreç boyutuna dikkat çektiği görülebilir. Örneğin Hamayan (1995)’in tanımında alternatif değerlendirme, sınıf veya okulun günlük aktiviteleri içine kolaylıkla dâhil edilebilen ve öğretim bağlamı içinde kullanılabilen teknikler ve süreçler olarak ifade edilmektedir. Dorn, Madeja ve Sabol (2004) tanımlarında alternatif değerlendirmenin süreç veya ürün değerlendirmesini ya da her ikisini de kapsadığını belirtmektedirler. Birgin (2008) de alternatif değerlendirme formlarının öğrencilerin öğrenme ürünlerinin değerlendirilmesinin yanında, öğrenme sürecindeki eksiklerin belirlenmesine ve gelişimlerinin takip edilmesine hizmet ettiğini söylemektedir. Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak (2010) ise alternatif değerlendirme ile ilgili olarak “çoklu cevaplar, stratejiler ve oluşturulan süreç öğretmen tarafından değerlendirilir, onaylanır ve ödüllendirilir” şeklindeki ifadeleri ile alternatif değerlendirmenin bir süreci içerdiğini ve öğretmenlerin de belirttiği gibi bu sürecin öğretmenler tarafından kontrol edildiği belirtilmektedir. Bu açıklamalardan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme ile ilgili yapmış oldukları betimlemelerin alanyazındaki tanımlamalarla örtüştüğü söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme ile ilgili betimlemelerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

1-S-E (Ömer): “alternatif değerlendirme bence proje-performans çalışmaları ile ortaya koyulmasıdır”, **11-S-K (Serpil):** “... proje performansa dayalı değerlendirilmesidir.”, **7-S-K (Bengisu):** “öğrencilerin aşama aşama değerlendirilmesidir.”, **3-S-E (Burak):** “...yani en sonunda sosyalleşmiş bir birey olmasıdır.” ve **9-S-E (Volkan):** “Tüm değerlendirme sonucunda karşımdaki mevcut ürün, öğrenci hem daha sosyalleşmiş ve toplumsallaşmış olduğu.”

Sosyal bilgiler öğretmenleri performans ödevlerini, projeler, portfolyoyu, dereceli puanlama anahtarını, öz değerlendirmeyi, akran değerlendirmeyi, günlükleri, seminerleri ve konferansları alternatif değerlendirme çeşitleri olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan hemen hemen tüm sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından “performans ödevleri ve projelerin” alternatif değerlendirme çeşidi olarak ifade edilmiş olmasının ve bu alternatif değerlendirme çeşitlerini portfolyo ve dereceli puanlama anahtarlarının izlemesinin ilköğretim kurumları yönetmeliği ile ilgili olduğu söylenebilir. Nitekim ilköğretim kurumları yönetmeliğinde yer alan aşağıda örnek

olarak verilen ifadelerde ve başka ifadelerde alternatif değerlendirme ile ilgili olarak performans ödevleri, projeler, portfolyo (ürün dosyası) ve dereceli puanlama anahtarları ve bunların kullanımından bahsedilmektedir.

Önek 1: Projeler ve performans görevleri, önceden belirlenen ölçütlere göre hazırlanan değerlendirme ölçeği veya dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilir. Öğrenciler, çalışmalarında yararlandıkları kaynak veya kişileri de belirterek öğretmenin belirleyeceği süre içinde çalışmalarını verirler. Projeler verildikleri dönemde değerlendirilir (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html).

Önek 2: Dersteki gelişimlerini yansıtmak amacıyla öğrenciler ürün dosyası hazırlar. Bu dosyalar, öğrencinin gelişim düzeyini belirlemek, öğretim sürecinde gerekli önlemleri almak ve öğrencinin başarısına ilişkin öğrenciye, öğretmene, veliye ve okul yönetimine geri bildirimde bulunmak amacıyla kullanılır (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html).

Yapılan bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmeyi “proje-performans değerlendirmesi” olarak betimlemeleri ile proje ve performans ödevlerini alternatif değerlendirme çeşidi olarak ilk sıralarda belirtmeleri arasında tutarlı bir durum olduğu söylenebilir. Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretmenlerinin proje ve performans ödevlerini alternatif değerlendirme çeşidi olarak ilk sıralarda belirtmeleri, genel olarak öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif değerlendirme araçlarının proje ve performans ödevleri olması ile de açıklanabilir (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Erdal, 2007; Adanalı, 2008; Bal, 2009; Yıldırım ve Karakoç-Öztürk, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Yalçinkaya, 2009, Toptaş, 2011; Yıldız, 2011; Aydoğmuş ve Coşkun Keskin, 2012; Aktürk, 2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirme çeşitleri ile ilgili açıklamalarından örnekler aşağıdaki gibidir:

10-S-E (Emre): “... öz değerlendirme formları yine olabiliyor, akran değerlendirme formları yine olabiliyor”, **8-S-K (Ebru):** “... ürün dosyaları, portfolyo dosyaları”, **2-S-E (Mustafa):** “Proje çalışması geliyor ya da performans çalışması geliyor.”, **6-S-E (Mehmet):** “Mesela öğrencilerin seminerleri ...” ve **7-S-K (Bengisu):** “... öğrencilerin yaptıkları konferanslar.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre alternatif değerlendirme yaklaşımlarının kullanımında karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara önerilen çözümler; sistem, öğretmen-öğrenci, okul ve veli boyutu olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. Sistem ile ilgili; “sınav sistemi, okul idarecilerinin notları sistemde değiştirmesi, sosyal bilgiler ders saatinin az olması, deneme sınavları ve performans ödevlerinin akademik başarıya doğrudan katkısının olmaması” sorunlar olarak ifade edilmiştir. Alternatif değerlendirme ile ilgili yapılan araştırmalarda öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların başında ders saatinin az olması, zaman yetersizliği, zamanın yetmemesi şeklinde ifade edilen zaman problemi gelmektedir (Yiğit ve Bak, 2005; Tomal ve Şenol, 2007; Şaşmaz Ören ve Tatar, 2007; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Duban ve Küçükıylmaz, 2008; Acar ve Anıl, 2009; Sağlam-Arslan, Devocioğlu-Kaymakçı ve Arslan, 2009; Yalçinkaya, 2009; Karakuş, 2010; Acat ve Demir-Uzunkol, 2010; Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş, 2010; Tuncer, 2010; Şimşek, 2011; Yeşilyurt, 2012; Aydoğmuş ve Coşkun-Keskin, 2012; Aktürk, 2012). Yapılan bu araştırmada da sosyal

bilgiler öğretmenlerinin tamamı ders saatinin az olmasının karşılaştıkları problemlerden biri olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlardan biri de mevcut sınav sistemidir. Tomal ve Şenol (2007), Sağlam-Arslan, Devocioğlu-Kaymakçı ve Arslan (2009), Karakuş (2010) ve Aktürk (2012) yaptıkları araştırmalarda merkezi sınavların alternatif değerlendirme için önemli sorunlardan olduğunu belirtmektedirler. Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri, merkezi sınav sistemi ile birlikte bu sınav sisteminden kaynaklanan okul idarecilerinin notları sistemde değiştirmesi ve deneme sınavlarının da karşılaştıkları önemli problemlerden olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte performans ödevlerinin akademik başarıya doğrudan katkısının olmamasını da bir sorun olarak görmekteyiz.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirmede sistem ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlara “sınav sistemi değiştirilmeli, MEB not sistemini denetlemeli ve kontrol altına almalı, okul idarecileri bilinçlendirilmeli, sosyal bilgiler ders saatleri artırılmalı, deneme sınavları ders saatleri dışında yapılmalı ve performans ödevlerinin puanları akademik başarıya doğrudan katılmalı” şeklinde çözümler önermişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif değerlendirmede öğretmen-öğrenci sorun boyutunda; “öğretmenlerin bilgi yetersizliği, öğretmene ekstra yük getirmesi, proje/performans gruplarının oluşturulma güçlüğü, ölçme-değerlendirme aracı geliştirememesi, öğrencilerin kolayca kaçma eğilimi, öğrenci ilgisizliği, bütün dersler için ödev hazırlama zorunluluğu ve öğrencinin zaman problemi” sorunları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Alanyazında öğretmenlerin alternatif değerlendirmede karşılaştıkları sorunlardan birinin de bilgi yetersizliği olduğu görülmektedir (Duban ve Küçükıyılmaz, 2008; Sağlam-Arslan, Devocioğlu-Kaymakçı ve Arslan, 2009; Çoruhlu, Nas ve Çepni, 2008; Acat ve Demir-Uzunkol, 2010; Tuncer ve Yılmaz, 2012). Araştırmanın bulgusunun bu bağlamda desteklendiği söylenebilir. Hambleton ve Murphy (1992)'ye göre de eğer öğretmenler alternatif değerlendirme ile ilgili bilgi ve beceriye sahip değilse bunları okulda kullanmada problemlerle karşılaşacaklardır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmede belirttikleri “öğretmene ekstra yük getirmesi, proje/performans gruplarının oluşturulma güçlüğü, ölçme-değerlendirme aracı geliştirememesi, öğrencilerin kolayca kaçma eğilimi, öğrenci ilgisizliği, bütün dersler için ödev hazırlama zorunluluğu ve öğrencinin zaman problemi” sorunlarının literatürdeki çalışmalarla desteklendiği görülmektedir (Şaşmaz Ören ve Tatar, 2007; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Yalçınkaya, 2009; Tuncer, 2010; Acat ve Demir-Uzunkol, 2010; Şimşek, 2011; Aydoğmuş ve Coşkun-Keskin, 2012; Aktürk, 2012).

Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirmede öğretmen-öğrenci ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlara “öğretmenlere meslek içi eğitim verilmeli, öğretmenler tam gün okulda olmalı ve öğretmen-öğrenci işbirliği olmalı” şeklinde çözümler önermişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif değerlendirmede okul ile ilgili olarak "okulun fiziki yapısı, sosyal bilgiler laboratuvarlarının olmaması ve sınıfların kalabalık olması" sorunları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalara göre hem sosyal bilgiler öğretmenleri hem de diğer branşlardaki öğretmenlerin en sık karşılaştıkları sorunlardan biri de sınıfların kalabalık olmasıdır (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Sağlam-Arslan, Devocioğlu-Kaymakçı ve Arslan, 2009; Yalçınkaya, 2009; Yıldırım ve Karakoç Öztürk, 2009; Acat ve Demir-Uzunkol, 2010; Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş, 2010; Tuncer, 2010; Şimşek, 2011; Yeşilyurt, 2012; Tuncer ve Yılmaz, 2012; Aydoğmuş ve Coşkun-Keskin, 2012; Aktürk, 2012). Bu bağlamda araştırma bulgusunun diğer çalışmalarla desteklendiği söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif değerlendirmede okul ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlara "okulların alt yapıları değiştirilmeli ve sınıf mevcutları düşürülmeli" şeklinde çözümler önermişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri alternatif değerlendirmede veliler ile ilgili olarak "veli ilgisizliği ve bilgisizliği, veli beklentileri, velilerin performans ve proje ödevlerini kendilerinin yapması, aileye ek maliyet getirmesi ve ailelerin sosyoekonomik durumu" sorunları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlara yönelik "veliler bilinçlendirilmeli" şeklinde çözüm önermişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin veli ilgisizliği sorunu, Yalçınkaya (2009), Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş (2010), Şimşek (2011) ve Aktürk (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmede karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara önerdikleri çözümler ile ilgili açıklamalarından örnekler aşağıdaki gibidir:

4-S-K (Dudu): "Kendi dersimizin saati yetersiz olarak geliyor", **6-S-E (Mehmet):** "Buradaki sıkıntımız zaman ve okulların fiziki yapısı.", **10-S-E (Emre):** "Öğrenci sayımız fazla olduğunda gerçekten sürece bağlı değerlendirme de öğretmene çok zaman gerekiyor.", **5-S-K (Damla):** "deneme sınavların da benim ve öğrenciler için problem oluşunu düşünüyorum", **9-S-E (Volkan):** "Öncelikle ekonomik olarak bir yük var, ikinci olarak da ailenin alternatif değerlendirmeye ilgisizliği", **1-S-E (Ömer):** "sınav kaygısının olması, aileler, idare gibi birçok neden etkili.", **3-S-E (Burak):** "... bu yüzden bu konuda kendimi yetersiz hissediyorum.", **2-S-E (Mustafa):** "Yani idare tarafından notlar üzerinde oynama yapılabilir.", **7-S-K (Bengisu):** "Öğrenci açısından maliyet önemli ...", **10-S-E (Emre):** "mevcut kullanabileceğimiz alternatif sınıf vs. gibi şeylerimiz yok", **9-S-E (Volkan):** "Dört saat olsa daha rahat ederiz.", **11-S-K (Serpil):** "3 saat olan dersin en az 4 saate çıkmalı ve bunun 1 saati sadece çocuklara ayrılmalı proje-performans için.", **8-S-K (Ebru):** "Başta SBS kalması gerekiyor.", **3-S-E (Burak):** "öğretmen öğrenci işbirliği yapması ...", **7-S-K (Bengisu):** "... okulların alt yapısını değiştirecek, köklü bir değişim ile olacaktır. Biz SBS ile bir yere kadar gidebiliriz." ve **3-S-E (Burak):** "... bence aynı doktorlar tam gün nasıl çalışıyorsa öğretmen arkadaşların bazıları tepki gösterebilir ama tam gün çalışmalıyız."

Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirme yaklaşımlarının "öğretmenin yükünü azaltır, kalıcı öğrenmeler gerçekleşir, öğrencilerin araştırma becerisi gelişir, öğrenci bilgiye kendi ulaşır, öğrencinin kendini ifade etme becerisi

gelişir, yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleşir, yaratıcılığı geliştirir, üretkenliği artırır, yetenekleri keşfetmeyi sağlar, öğrenciyi tanıma fırsatı verir, öğrenciyi öz denetim sağlar, beceri geliştirir, öğrenciyi öz güven kazandırır, zamanı iyi kullanma becerisi kazandırır, öğrenciyi sosyalleşme becerisi kazandırır, iletişim becerisi kazandırır ve öğrencinin etkin birey olmasını sağlar” şeklinde avantajları olduğunu ifade etmişlerdir.

Şaşmaz Ören ve Tatar (2007) araştırmalarında, sınıf öğretmenlerinin alternatif değerlendirmenin avantajlarını “öğrencinin özgüvenini artırması ve kendini rahat hissetmesi, öğrencilerin araştırma, inceleme ve sorumluluk alma becerilerini geliştirmesi” şeklinde bulgulamışlardır. Bal (2009), alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının en yüksek oranda öğrencilerin araştırma becerisini geliştirdiğini bulgulamıştır. Aktürk (2012) araştırmasında, sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin “öğrencilerden geri dönüt alabilme, öğrencilerin eksiklerini belirleme, öğrenciyi derste daha aktif kılma ve öğrencileri daha yakından tanıma imkânı sağlama gibi alternatif değerlendirmenin avantajları olduğunu belirlemiştir. Şimşek (2011) de “öğrenciyi çok yönlü değerlendirme imkânı sağlar, öğrenciyi daha iyi tanıma imkânı sağlar, öğrenci sürekli olarak değerlendirilir, öğrenciyi objektif değerlendirme imkânı sağlar, gurupla çalışma alışkanlığı kazandırır, sistemli ve üretken ders çalışma alışkanlığı kazandırır, öğrencinin beklentilerine uygun ders yapmayı sağlar ve veli ve öğrenci tarafından da değerlendirmeye imkân tanır” şeklinde alternatif değerlendirmenin sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından ifade edilen avantajları olduğunu belirtmektedir. Kleinert, Kennedy ve Kearns (1999) da yaptıkları araştırmada öğretmenlerin, alternatif değerlendirmenin hem öğretimi programlamada hem de gelişmiş öğrenci çıktıları üzerinde olumlu değişiklikler ortaya çıkardığını algıladıklarını ve bununla birlikte bazı yararlarını fark ettiklerini bulgulamışlardır. Yapılan araştırmanın bulgularının bu araştırma sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirme yaklaşımlarının dezavantajlarını ise 7 madde ile ifade etmişlerdir. Bunlar; “öğretmene ek yük getirir, zaman sıkıntısı ortaya çıkar, maliyeti çoktur, sınav kaygısını artırır, çıktıları saklamada yer sıkıntısı doğurur, kaynak yetersizliği vardır ve kırtasiyeciliği artırır” şeklindedir. Araştırmanın bulgularının aşağıdaki çalışmaların sonuçları ile desteklendiği görülmektedir.

Kleinert, Kennedy ve Kearns (1999) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin, alternatif değerlendirmede (özellikle portfolyo değerlendirmesinde) çok fazla zamanın boşa harcandığını vurguladıklarını tespit etmişlerdir.

Şaşmaz Ören ve Tatar (2007) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin alternatif değerlendirmenin dezavantajlarını “zaman probleminin olması, ekonomik olmaması, kırtasiyeciliğin çok fazla olması, öğretmenin çok fazla emek harcaması ve merkezi sınav sistemine uygun olmaması” şeklinde bulgulamışlardır.

Şimşek (2011) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yaptığı araştırmada “uzun zaman alıyor, altyapı yetersizliği bulunmaktadır, sınıflarda verimli kullanılmıyor, çok

masraflıdır, öğretmenler yeterince bilmemektedirler” şeklinde alternatif değerlendirilmenin dezavantajlarının belirtildiğini tespit etmiştir.

Aktürk (2012)'ün çalışmasında ise “zaman sorunu, öğretmenin sorumluluğu ve yükünü artırması, maddi bir külfet/veliye maddiyet sorunu, sınıfta kargaşa sorunu” sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından ifade edilen alternatif değerlendirilmenin dezavantajlarıdır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirilmenin avantajları ve dezavantajları ile ilgili açıklamalarından örnekler aşağıdaki gibidir:

6-S-E (Mehmet): “Avantajları ise öğrencileri iyi tanıma, öz denetim ve öğrencinin daha aktif araştırması, araştırmaya yönelmesi, becerilerin gelişmesinde sürece dayalı ölçme değerlendirme önemlidir.”, **2-S-E (Mustafa):** “Çocukların yaratıcılığını, üretkenliğini ortaya çıkarır.”, **4-S-K (Dudu):** “... böylece bu bizim işimizi kolaylaştırır.”, **5-S-K (Damla):** “... çocuğa vermek istediğimiz bilgiler daha kalıcı olur”, **10-S-E (Emre):** “Birincisi daha iyi tanıma fırsatı verdi. Çünkü belirli formlar dolduruyor öğrenci onu yakinen tanıma fırsatı buluyorsun. Öğrenciye öz denetimi sağlıyorsun.”, **3-S-E (Burak):** “Zamanı iyi kullanım açısından çok iyi tabi ... Araştırmacılığa teşvik ediyor ...”, **10-S-E (Emre):** “Birincisi kırtasiyeciliğin çok fazla rolü var ...”, **11-S-K (Serpil):** “öğretmen açısından, değerlendirme açısından zaman sıkıntısı var.” ve **9-S-E (Volkan):** “sistem içerisindeki sınav kaygısı”

Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmenleri, alternatif değerlendirme çeşitlerinden çoğunu (grup değerlendirme, gözlem, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme testleri, kontrol listesi, görüşme, kavram haritaları vb.) ifade edememiştir. Bu araçların alternatif değerlendirme çeşidi olarak ifade edilmemesi az kullanılıyor ya da hiç kullanılmıyor olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim yapılan araştırmalar, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun alternatif değerlendirme çeşitlerini çok az kullandıklarını göstermektedir (Yalçınkaya, 2009; Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş, 2010; Aktürk, 2012). Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerine alternatif değerlendirme ile ilgili hizmetiçi eğitim seminerleri verilebilir.

Yapılan araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif değerlendirmede karşılaştıkları sorunlar sistem, öğretmen-öğrenci, okul ve veli başlıklarında toplanmıştır. Öğretmenlerin bu başlıklar altında toplanan sorunları ve bu sorunlara önerdikleri çözümler okul yöneticileri, MEB'in yerel ve bakanlık yöneticileri ve program yapımcılar tarafından dikkate alınmalıdır. Örneğin sınav sistemi (SBS gibi merkezi sınavların varlığı) ve buna bağlı olarak gelişen sorunlar dikkat çekicidir. Okul idarecilerinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği notları sistemde değiştiriyor olması ve deneme sınavlarının yapılma zamanı ve sıklığı, üzerinde tartışılması gereken hususlardır. Ayrıca öğretmenlerin alternatif değerlendirme ile ilgili bilgi eksikliklerinin olması, onların hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını gözler önüne sermektedir. Okulların fiziki yapıları, sosyal bilgiler dersliklerinin yokluğu, sınıfların kalabalık olması ve velilerin ilgisizliği de yine öne çıkan ve çözüm bekleyen sorunlardır.

KAYNAKÇA

- ACAT, M. B. ve DEMİR-UZUNKOL, E. (2010). İlköğretim programlarındaki alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 337-356.
- ACAR, M. ve ANIL, D. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Performans Değerlendirme Sürecindeki Değerlendirme Yöntemlerini Kullanabilme Yeterlikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2 (3), 354-363.
- ADANALI, K. (2008). *Sosyal bilgiler eğitiminde alternatif değerlendirme: 5. sınıf sosyal bilgiler eğitiminin alternatif değerlendirme etkinlikleri açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- AKTÜRK, A. (2012). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanabilme durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- ATAMAN, M. ve KABAPINAR, Y. (2012). Sosyal bilgiler (4-5. sınıf) programlarındaki ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılma nedenleri ve uygulamaların yeterliliği. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 94-114.
- AYDOĞMUŞ, A. ve COŞKUN-KESKİN, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanma durumları: İstanbul ili örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 110-123.
- BAHAR, M., NARTGÜN, Z., DURMUŞ, S. ve BIÇAK, B. (2010). *Ölçme ve değerlendirme teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- BAL, A. P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- BIÇAK, B. (2010). Performans değerlendirme. İçinde Gömlüksiz, M. ve Erkan, S. (Eds.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (197-238). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BİRGİN, O. (2008). Alternatif bir değerlendirme yöntemi olarak portfolyo değerlendirme uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 1-24.
- BLOOR, M. ve WOOD, F. (2006). *Keywords in qualitative methods*. London: Sage Publications.
- CHENG, H. M. (2006). Junior Secondary Science Teachers' Understanding and Practice of Alternative Assessment in Hong Kong: Implications for Teacher Professional Development. *Canadian Journal of Science, Mathematics and Technology Education*, 6 (3), 227-243.

- CORCORAN, A. C., DERSHIMER, L. E. ve TICHENOR, S. M. (2004). A teacher's guide to alternative assessment –taking the first steps. *The Clearing House*, 77 (5), 213–216.
- ÇELİKKAYA, T., KARAKUŞ, U. ve ÖZTÜRK DEMİRBAŞ, Ç. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 57–76.
- ÇALIK, S. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programlarının ölçme ve değerlendirme süreci hakkındaki düşünceleri üzerine bir araştırma*. 16. Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- ÇORUHLU, T. Ş., NAS, S. E. ve ÇEPNİ, S. (2008). Fen ve teknoloji öğretmenleri için yeni ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik bir hizmet içi eğitim programından yansımalar: Trabzon örneği. *Necatibey Eğitim Fakültesi Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2 (2), 1-22.
- DİLAVER, H. H. ve AKYÜREK TAY, B. (2008). Sosyal bilgilerde yapılandırmacılık. İçinde Tay, B. ve Öcal, A. (Eds.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (91-121). Ankara: Pegem Akademi.
- DOCHY, F., SEGERS, M. ve SLUIJSMANS, D. (1999). "The use of self- peer and co-assessment in higher education: A review" *Studies in Higher Education*, 24 (3), 331–350.
- DORN, C.M., MADEJA, S. ve SABOL, R. (2004). *Assessing expressive learning - a practical guide for teacher-directed authentic assessment in k–12 visual arts education*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers (LEA).
- DUBAN, N. ve KÜÇÜKYILMAZ, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- ERDAL, H. (2007). *2005 İlköğretim matematik programı ölçme değerlendirme kısmının incelenmesi (Afyonkarahisar ili örneği)*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- GELBAL, S. ve KELECİOĞLU, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145
- GİTOMER, D. H. Ve DUSCHL, R. A. (1997).Strategies and challenges to changing the focus of assessment and instruction in science classrooms. *Educational Assessment*, 4 (1), 37-73.
- GÖZÜTOK, D., AKGÜN O. E. ve KARACAOĞLU, C. (2005). *İlköğretim programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi*. Yeni İlköğretim programlarını

- değerlendirme sempozyumu (14-16 Kasım 2005, Kayseri) bildiriler kitabı içinde, Ankara: Sim Matbaası, 17-39.
- GREENSTEIN, L. (2010). *What teachers really need to know about formative assessment*. Alexandria, Virginia USA: ASCD
- HAMAYAN, E.V. (1995). Approaches to alternative assessment. *Annual Review of Applied Linguistics*, 15, 212-226.
- HAMBLETON, R. K. ve MURPHY, E. (1992). A psychometric perspective on authentic measurement. *Applied Measurement in Education*, 5(1), 1-16.
- HERMAN, L. J. (1992). What research tells us about good assessment? *Educational Leadership*, 49 (8), 74-78.
- JONSON, J. L. (1999). Understanding barriers to teachers' use of alternative classroom assessment, Unpublished Master Thesis, University Of Nebraska, Lincoln.
- KARAKUŞ, F. (2010). Ortaöğretim matematik dersi öğretim programında yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 457-488.
- KLEINERT, H. L., KENNEDY, S. ve KEARNS, J. F. (1999). The impact of alternate assessments: a statewide teacher survey. *The Journal of Special Education*, 33 (2), 93-102.
- KURAN, K. ve KANATLI, F. (2009). Alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (12), 209-234.
- LANGFORD, J. ve MCDONAGH, D. (2003). Chapter 1: Introduction. In Langford, J. ve McDonagh, D. (Eds.), *Focus groups. Supporting effective product development* (1-17). London and New York: Taylor & Francis Group.
- MEB; (2005). *6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- METİN, M. ve DEMİRYÜREK, G. (2009). Türkçe öğretmenlerinin yenilenen Türkçe öğretim programlarının ölçme- değerlendirme anlayışı hakkındaki düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 37-51.
- SADLER, R. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional Science*, 18, 119-144.
- SAĞLAM-ARSLAN, A., DEVECİOĞLU-KAYMAKÇI, Y. ve ARSLAN, S. (2009). Alternatif ölçme-değerlendirme etkinliklerinde karşılaşılan problemler: Fen ve teknoloji öğretmenleri örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-12.
- STIGGINS, R. (2007). Assessment through the student's eyes. *Educational Leadership*, 64 (8), 22-26.

- STIGGINS, R. ve DUKE, D. (2008). Effective instructional leadership requires assessment leadership. *Phi Delta Kappan*, 90 (4), 285-291.
- ŞAŞMAZ ÖREN, F. ve TATAR, N. (2007). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri-I. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 15-27.
- ŞİMŞEK, N. (2011). Sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması: nitel bir çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (1), 149-168.
- TOMAL, N. ve ŞENOL, E. (2007). Lise 1. sınıf coğrafya öğretim programının öğretmenlerce değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 67-97.
- TOPTAŞ, V. (2011). Sınıf öğretmenlerinin matematik dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımı ile ilgili algıları. *Eğitim ve Bilim*, 36 (159), 205-219.
- TUNCER, M. (2010). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Performans Değerlendirmede Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi Ve Bazı Değişkenler Açısından Performans Değerlendirmeye İlişkin Düşünceleri (Kahramanmaraş İli Örneği)*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16-18 Mayıs 2010 – Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- TUNCER, M. ve YILMAZ, Ö. (2012). Kıdem değişkeni açısından ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanımı üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 41-48.
- TYNJALA, P. (1998). Traditional studying for examination versus constructivist learning tasks: Do learning outcomes differ? *Studies in Higher Education*, 23 (2), 173-189.
- YALÇINKAYA, E. (2009). *İkinci kademedeki sosyal bilgiler öğretim programındaki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin incelenmesi (Erzurum örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- YANPAR, T. (2009). Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırmacılık. İçinde Öztürk, C. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi – Demokratik vatandaşlık eğitimi* (51-76). Ankara: Pegem Akademi.
- YAŞAR, Ş., GÜLTEKİN, M., TÜRKKAN, B., YILDIZ, N. ve GİRMEN, P. (2005). *Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi: Eskişehir ili örneği*. Yeni İlköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu (14-16 Kasım 2005, Kayseri) bildiriler kitabı içinde, 51-63, Ankara: Sim Matbaası.
- YEŞİLYURT, E. (2012). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan ölçme değerlendirme yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(2), 1183-1205.

- YILDIRIM, F. ve KARAKOÇ ÖZTÜRK, B. (2009). Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme ögesi hakkında öğretmen görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (37), 92-108.
- YILDIRIM, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9, 79-92. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- YILDIZ, S. (2011). *İlköğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ile ilgili branş öğretmenlerinin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- YİĞİT, N. ve BAK, Z. (2005). *Çoklu zekâ kuramına göre yapılan planların uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerle yönelik öğretmen görüşleri*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 798-803, Denizli: TÜBİTAK Yayınları.
- YURDABAKAN, İ. (2011). Yapılandırmacı kuramın değerlendirmeye bakışı: eğitimde alternatif değerlendirme yöntemleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 51-77.
- YURDABAKAN, İ. (2012). Bloom'un revize edilen taksonomisinin eğitimde ölçme ve değerlendirmeye etkileri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 11(2), 327-348.
- WALDEN, G. R. (2008). *Focus groups, Volume I- A selective annotated bibliography: Art and humanities, social sciences, and the nonmedical sciences*. Lanham, Maryland, Toronto, Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc.
- WEI, R. C. ve PECHEONE, R. L. (2010). Assessment for learning in preservice teacher education-performance-based assessments. In Kennedy, M. M. (Ed.), *Teacher assessment and the quest for teacher quality: A handbook* (69-132). San Francisco CA: Jossey Bass.
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html adresine 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.